

# Võru linn ja tema haridusolud

Viimastel aegadel on uus linnavalitsus hakanud huvi tundma haridusolude vastu Võrus. Fakt ise on tore, ta näitab suundumist normaalse mõtlemise ja tegutsemise poole. Ja kes peaks paika panema koolid, hoolitsema noorte linnakodanike hariduse eest kui mitte linn ise. Ma ei hakanud seekord ajalooürikuid üle vaatama, aga tean, et viimase kolme aasta jooksul on linnavalitsuses ainult kord olnud arutluse all haridusküsimused: tunti ootamatult huvi ideoloogilise (või oli see sõjalis-patriootilise) kasvatustöö olukorra vastu ühes 9klassilises koolis. Mida otsustati, milliseid meetmeid võeti, seda teavad asjaosalised, eelmise kosesseisu saadikud, ja küllap ainult nemad. Ega see vist täna kedagi enam huvitagi.

Ühes vanas seaduses on kirjas, et kooli pitsati esitab haridusministeeriumi koolivalitsusele kinnitamiseks kooli ülalpidaja. Jah, kooli (koole) pidas kunagi ülal linn ja muidugi kaunistas kooli pitsatit linnavapp. Nii oli ka Võrus.

Pärast seda, kui «õnn tuli meie õuele», kadusid igal linnal igasugused õigused, ei jäänud neid palju enam maakonnalegi (rajoonile). Võrumaal mäletatakse tänaseni kõrget ametnikku päälinnast, kes kohale jõudes portfelli sirkli välja võttis ja (allesjäävaid) koole kaardil ära märkis. Tema ja teiste tuimade ametnikuhingede viljaka tegevuse tulemusena on läinud Võrumaal hingusele alates 1959. aastast 30 kooli. Kõik laste heaks, sest Nõukogudemaal on vaid üks privilegeeritud klass — lapsed.

Maaelanikkond on tasapisi kahanenud ja vananenud, linnad samavõrd kasvanud.

Võrdluseks olgu tõsiasi, et Tallinnas ja Helsingis on ligikaudu sama palju asukaid, kuigi soomlasi ja eestlasi pole kaugeltki ühepalju.

Nii on Võrugi jõudsasti kosunud, maadeldes korterite, kaupluste, koolide, lasteadeade jpm. nappusega. Ja mis kõige kentsakam, lastest pole puudust.

Nii ongi juhtunud, et lasteadeud on Võrus surutud veel tänagi kanalisatsioonita ahikutega puumajja, kohandatud laohoonesse ja korterimajja. Aga koolid? Koolikohadest on suur nappus. Selle tõe väljautlemine pole julgustükk ega Ameerika avastamine. Pärast 1. keskkooli kolimist üle Koreli oja 1974. aastal oli selge, et Võru vajab veel üht suurt koolimaja. See ehitus on olnud kõigi järgnevate viisaastakute plaanides. Plaanid on edukalt täidetud,

aga seda kooli nagu paljusidki muid asju pole. Põhjus? ... Tulemused? Kõik need aastad on sajad emad-isad pidanud muretsema, kuidas nende lapsukesed õigel ajal II vahetusele jõuavad. Sajad noored võrukesed on ilma jäänud keskkooli haridusest. Millise imperialistliku hai diversiooni tulemus see on, jääb kompetentsete organite uurida.

Kuhu peavad minema need poisid ja tüdrukud, kes keskkooli kitsast uksest sisse ei mahu või kes tahavad kiiremini astuda iseseisvasse ellu läbi kutsekooli. Ka ei vaja meie poolfeodaalne riik tänaseni ainult haritud inimesi, suur puudus on oskustöölistest. Osa poisse mahub tööstustehnikumi, aga tüdrukutel pole mingit võimalust. Muretsevad emad-isad peavad nad kodust kaugele saatma.

Teadagi on ka see, et tööstustehnikumi olud pole kiita, pealinn on raha lubanud (nagu üldhariduskoolidelegi), aga see on meie poolt kasutamata jäänud. Tehnikumi inimesed on mures, et nad ei suuda uuenevate oludega kaasa minna. Direktor A. Saliste pakkus kevadel välja tööstuskolledži idee. Tüdrukute eest muret tundvad spetsialistid peavad vägagi vajalikuks käsitöökolledži. Vaidlustada neid ideid pole mõtet.

Vaja on paljut. Millest alustada, mis on esmatarvilik? Kõigepealt tuleb pilk pöörata sohu (Võrusoole ehk Meerapallu, nagu tavatseb öelda hr. Haga). Sinna me linn on end pööranud. Kas see meile meeldib või mitte (tõtt öelda, kellele siiski meeldib?), aga sinna on kerkinud ja kerkib üha maju. Kool ja lastepäevakodud on vajalikud. Ja mitte ainult sellepärast, et nad peavad olema kodu lähedal, vaid ka sellepärast, et teistesse koolidesse lapsed ei mahu. Endises linna turbasoos pidanuks juba seisma kool 1200 õpilasele. Et mammutkoolid on (tänu jumalale) moest läinud, on nüüd otsustatud ehitada väiksem. Kõik oleks ilus ja hea, oleme lastele mõelnud, teeme väiksema. Aga kuhu panna ülejäänud järeltulijad? Õnneks on tänaseks sellelegi ebapopulaarsele küsimusele lahendus paistmas.

Mõelgem end nüüd aastasse 199..., valminud on Võru 3. keskkool. See on ilus ja moodne maja, sellesse mahub 2 komplekti õpilasi (2 paralleelklassi). Kõik noored, kes tahavad ja kelle võimed ning huvid lubavad, saavad astuda keskkooli. Nii 1. kui 3. keskkoolis kujunevad välja oma eriklassid. Mis saab 9klassilistest koolidest? Need on täna

kõige enam üle koormatud töötavad kitsastes oludes ja kahes vahetuses. Ka neil hakkab kergem, teine vahetus kaob, tekib paremaid võimalusi klassiväliseks tööks.

Kui me soovid täituvad ja päälinnast abi saame, võime 2. 9klassilise kooli kplida ühte Taara kasarmutest. Kui Sookooli praegune hoone nii kaua vastu peab, siis tuleb sellest pärast kapitaalremonti üks korralik väike kool. Mis saab kavatsetavatest kolledžitest? Kas kutset andvaid koole tuleb üks või mitu, mis nime nad kandma hakkavad, pole täna kõige olulisem. Oluline on see, et Võrus saab edaspidi õppida puu- ja raudtööst ning naiselikumaidki erialasid (kudumine, õmblemine, aiandus, söögitegemine). Spetsialistide arvates ei pea piirduma ainult lihtskuste andmisega. Kellel eeldusi ja tahtmist, võib koolist saada tõelised meistri- ja kunstnikuskused. Parimad peavad oskama valmistada etnograafilisi esemeid ja nende tegemise oskusi teistelegi edasi anda. Eriti tore on TPedI dotsendi Liivia Kivile mõte alustada erialaõpingutega algklassides, nendega jätkata keskkooli- ja keskkooliklassides. Parimad saavad oma oskusi täiendada veel paari aasta jooksul pärast keskkoolikursuse lõpetamist. Kasutusele tulevad kasarmuhooned ja ka praeguse tööstustehnikumi kobedamad hooned.

Ideed on head, aga nende täideviimiseks tuleb aina ehitada, ehitada nii palju, kui lubavad võimalused ja rahakott (ja vist veidi rohkemgi).

Seni aga maadelgem argiste muredega, vaja on mõelda kõigil ametnikel, kelle see hool on, kuidas valmis saada plaanitud remontidega. Muret teeb see, et krooniliselt ei jätku õpetajaid. Kauge ja kaunis Võrumaa pole noorte spetsialistide meelispaik. Peale selle, iga noor vajab kohtakus elada. Kas peab linnavalitsus vastu võtma otsuse: «Eeloleval õppeaastal... koolis eesti keelt (või mõnda muud õppeainet) mitte õpetada, kuna õpetajale pole anda korterit?»

Seni on liialt palju olnud päälinna otsustada. Arvati et sealsed ülemused teadsid paremini meie vajadusi. Kõige paremini teadis neid aga üks mees, see, kes elas Kremis. Nüüdseks oleme kätte võidelnud õiguse ise otsustada ja ise teha.

Jätkugu selleks meil arukust ja tahtmist!

**ARVI LEOSK,**  
hariduskoondise  
juhataja